

18 JUNI 1990. - Koninklijk besluit houdende vaststelling van de lijst van de technische verpleegkundige verstrekkingen en de lijst van de handelingen die door een arts of een tandarts aan beoefenaars van de verpleegkunde kunnen worden toevertrouwd, alsmede de wijze van uitvoering van die verstrekkingen en handelingen en de kwalificatievereisten waaraan de beoefenaars van de verpleegkunde moeten voldoen.

Artikel 1. De lijst van de technische verpleegkundige verstrekkingen, bedoeld in artikel 21quinquies, §1, b) van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, wordt vastgesteld in bijlage I van dit besluit.

De term "assistentie" zoals gebruikt in bijlage I veronderstelt dat arts of tandarts binnen de grenzen van zijn bevoegdheden en verpleegkundige samen handelingen uitvoeren bij een patiënt, waarbij er direct visueel en verbaal contact tussen hen bestaat.

Art. 2. De in artikel 1 bedoelde technische verpleegkundige verstrekkingen mogen enkel worden verricht door beoefenaars van de verpleegkunde die een van de kwalificaties vermeld in bijlage III van dit besluit bezitten.

Art. 3. In het kader van artikel 21quinquies, § 1, b) van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 zijn de in artikel 2 van onderhavig besluit bedoelde beoefenaars van de verpleegkunde bevoegd om de verpleegkundige zorgen uit te voeren. Deze zorgen omvatten de planning, de uitvoering en de evaluatie met inbegrip van de gezondheidsbegeleiding van de patiënt en van zijn omgeving. Uit een verpleegkundig dossier, dat enkel door beoefenaars van de verpleegkunde mag worden samengesteld en aangevuld, moet blijken dat aan de voorschriften van dit artikel is voldaan.

Art. 4. Opgeheven.

Art. 4bis. Het is de beoefenaar van de verpleegkunde enkel toegestaan technische verpleegkundige verstrekkingen en de handelingen die door een arts of een tandarts kunnen worden toevertrouwd uit te voeren wanneer hij beschikt over de nodige competentie, opleiding en/of ervaring om deze correct en veilig uit te voeren.

Art. 5. De lijst van de handelingen die door een arts of een tandarts binnen de grenzen van zijn bevoegdheden kunnen worden toevertrouwd, bedoeld in artikel 5, §1, tweede en derde lid, en in artikel 21quinquies, §1, c), van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 wordt vastgesteld in bijlage II van dit besluit.

Art. 6. De in artikel 5 bedoelde handelingen die door een arts of een tandarts kunnen worden toevertrouwd, mogen enkel worden uitgevoerd door beoefenaars van de verpleegkunde die een van de kwalificaties vermeld onder de punten a) en b) van bijlage III van dit besluit bezitten.

Art. 7. In het kader van artikel 21quinquies, § 1, c) van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967, zijn de in artikel 6 van dit besluit bedoelde beoefenaars van de verpleegkunde bevoegd om de handelingen die door een arts of een tandarts kunnen worden toevertrouwd uit te voeren. Deze zorgen omvatten de planning, de uitvoering en de evaluatie met inbegrip van de gezondheidsbegeleiding van de patiënt en van zijn omgeving. Uit een verpleegkundig dossier, dat enkel door beoefenaars van de verpleegkunde mag worden samengesteld en bijgehouden, moet blijken dat aan de voorschriften van dit artikel is voldaan.

Art. 7bis. §1 De verpleegkundigen die houder zijn van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de intensieve zorg en de spoedgevallenzorg zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 27 september 2006 houdende de lijst van bijzondere beroepstitels en bijzondere beroepsbekwaamheden voor de beoefenaars van de verpleegkunde, mogen in de functies intensieve zorg, gespecialiseerde spoedgevallenzorg, mobiele urgentiegroep en in de dringende geneeskundige hulpverlening de in bijlage IV van dit besluit vermelde technische verpleegkundige verstrekkingen en toevertrouwde geneeskundige handelingen uitvoeren. Deze omvatten de bepaling (eventueel door de arts), de planning, de uitvoering en de evaluatie van zorgen met inbegrip van de gezondheidsopvoeding van de patiënt en van zijn omgeving. Uit een verpleegkundig dossier, dat enkel door beoefenaars van de verpleegkunde mag worden samengesteld en aangevuld, moet blijken dat aan de voorschriften van dit artikel is voldaan.

De verpleegkundigen die op 1 juli 1998 minstens 5 jaar ervaring hadden in de functies intensieve zorg en/of gespecialiseerde spoedgevallenzorg en/of op 1 oktober 1998 in de functie mobiele urgentiegroep, mogen deze verstrekkingen en handelingen eveneens stellen.

§ 2 De verpleegkundigen die houder zijn van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de pediatrie en de neonatologie zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 27 september 2006 houdende de lijst van bijzondere beroepstitels en bijzondere beroepsbekwaamheden voor de beoefenaars van de verpleegkunde, mogen in de diensten en functies voor pediatrie en/of neonatale intensieve zorg, gespecialiseerde spoedgevallenzorg, en in de dringende geneeskundige hulpverlening de in bijlage IV van dit besluit vermelde technische verpleegkundige verstrekkingen en toevertrouwde geneeskundige handelingen uitvoeren. Uit een verpleegkundig dossier, dat enkel door deze beoefenaars van de verpleegkunde mag worden samengesteld en aangevuld, moet blijken dat aan de voorschriften van dit artikel is voldaan.

Art. 7ter. De technische verpleegkundige verstrekkingen B1 en B2, zoals opgenomen in bijlage I en bijlage IV, worden verricht aan de hand van standaardverpleegplannen en/of procedures.

De handelingen die door een arts of een tandarts kunnen worden toevertrouwd, zoals opgenomen in bijlage II en bijlage IV, worden uitgevoerd op basis van procedures.

Het standaardverpleegplan laat toe om een patiënt met bepaalde gezondheidsproblemen systematisch te benaderen en te verplegen.

Een procedure beschrijft de uitvoeringswijze van een bepaalde technische verpleegkundige verstrekking of van een bepaalde handeling die door een arts of een tandarts binnen de grenzen van hun bevoegdheden kan worden toevertrouwd. Eventueel kunnen één of meer procedures deel uitmaken van een standaardverpleegplan of een staand order, zoals omschreven in artikel 7quater, § 5.

De procedures voor de technische verpleegkundige verstrekkingen B2, zoals opgenomen in bijlage I, B2, en de handelingen die door een arts of een tandarts kunnen worden toevertrouwd, zoals opgenomen in bijlage II en bijlage IV, worden in samenspraak tussen de arts en de beoefenaar van de verpleegkunde opgesteld.

Art. 7quater. § 1. De technische verpleegkundige verstrekkingen met aanduiding B2 en de handelingen die door een arts of een tandarts kunnen worden toevertrouwd worden uitgevoerd op basis van:

- een geschreven medisch voorschrift, eventueel elektronisch of via telefax;
- een mondeling geformuleerd medisch voorschrift, eventueel telefonisch, radiofonisch of via webcam meegedeeld;
- een schriftelijk staand order.

De technische verpleegkundige verstrekkingen en de handelingen die door een arts of een tandarts kunnen worden toevertrouwd moeten behoren tot de normale kennis en bekwaamheid van de verpleegkundige.

§ 2. Bij het geschreven medisch voorschrift houdt de arts of de tandarts rekening met de volgende regels :

- a) Het voorschrift wordt voluit geschreven : enkel gestandaardiseerde afkortingen mogen worden gebruikt.
- b) Het voorschrift wordt duidelijk leesbaar neergeschreven op het daartoe bestemde document, dat deel uitmaakt van het patiëntendossier.
- c) Bij verwijzing naar een standaardverpleegplan, een staand order of een procedure, wordt de overeengekomen benaming of nummering ervan vermeld.
- d) Het voorschrift bevat de datum, de naam en de voornaam van de patiënt, alsook de naam, de voornaam, de handtekening en desgevallend het R.I.Z.I.V.-nummer van de arts.
- e) Bij het voorschrijven van geneesmiddelen worden volgende aanduidingen vermeld :
 - de naam van de specialiteit (algemene internationale benaming en/of de commerciële originele of generische benaming) of het nummer van de magistrale bereiding;
 - de hoeveelheid en de posologie;
 - de eventuele concentratie in de oplossing;
 - de toedieningswijze;
 - de toedieningsperiode of de frequentie.

§ 3. Bij het voorschrift door de arts of de tandarts aan de verpleegkundige mondeling meegedeeld en

in aanwezigheid van een arts uit te voeren, herhaalt de verpleegkundige het voorschrift en verwittigt hij de arts of de tandarts wanneer hij het uitvoert. De arts of de tandarts bevestigt zo spoedig mogelijk schriftelijk het voorschrift.

§ 4. Uitsluitend in dringende gevallen kan het mondeling geformuleerd voorschrift uitgevoerd worden in afwezigheid van de arts of de tandarts. In dit geval zijn de volgende regels van toepassing :

a) het voorschrift wordt telefonisch, radiofonisch of via webcam meegedeeld.

b) indien nodig wordt er verwezen naar een standaardverpleegplan, een staand order of een procedure.

c) als de verpleegkundige de aanwezigheid van de arts of de tandarts bij de patiënt nodig acht, kan hij niet gedwongen worden het voorschrift uit te voeren. In dat geval is hij verplicht de arts of de tandarts hierover in te lichten.

d) de arts of de tandarts bevestigt zo spoedig mogelijk schriftelijk het voorschrift.

§ 5. Een staand order is een door de arts of de tandarts vooraf vastgesteld schriftelijk behandelingsschema, waarin desgevallend verwezen wordt naar standaardverpleegplannen of procedures.

De arts of de tandarts moet met naam aangeven bij welke patiënt een staand order moet worden toegepast. Wordt dit voorschrift schriftelijk gegeven, dan zijn de regels in § 2, punten a), b), c), d) en e) van toepassing.

Wordt dit voorschrift mondeling gegeven, dan zijn de regels in § 4, punten a) en b) van toepassing.

De arts of de tandarts vermeldt in het staand order de voorwaarden waarin de beoefenaar van de verpleegkunde deze handelingen kan toepassen.

De beoefenaar van de verpleegkunde beoordeelt of deze voorwaarden vervuld zijn en enkel in dat geval voert hij de voorgeschreven handelingen uit. In tegengesteld geval is hij verplicht de arts of de tandarts in te lichten.

Uitsluitend in dringende omstandigheden mag een welbepaald staand order worden toegepast zonder de patiënt bij naam aan te duiden.

Art. 8. Dit besluit, met uitzondering van artikel 4, treedt in werking de eerste dag van de tweede maand volgend op die gedurende welke het in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt. De datum van inwerkingtreding van artikel 4 zal later door Ons worden vastgesteld.

Art. 9. Onze Minister van Sociale Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit.

BIJLAGE I

Lijst van de technische verpleegkundige verstrekkingen die door beoefenaars van de verpleegkunde mogen worden verricht.

Verklaring :

B1 = verstrekkingen waarvoor geen voorschrift van de arts nodig is.

B2 = verstrekkingen waarvoor een voorschrift van de arts nodig is.

1. Ademhalingsstelsel

B1 Luchtwegenaspiratie en drainage.

Verpleegkundige zorgen aan en toezicht op patiënten met een kunstmatige luchtweg.

Gebruik van en toezicht op toestellen voor gecontroleerde beademing.

Cardiopulmonaire resuscitatie met niet-invasieve middelen.

Zuurstoftoediening.

B2 Gebruik van en toezicht op thoraxdrainagesysteem.

Cardiopulmonaire resuscitatie met invasieve middelen.

2. Bloedsomloopstelsel

B1 Plaatsen van intraveneuze katheters in een perifere vene, bloedafneming en intraveneuze perfusie met een isotonische zoutoplossing, eventueel met gebruik van een debietregelaar.

Plaatsen van een intraveneuze perfusie met een isotonische zoutoplossing via een subcutaan poortsysteem dat verbonden is met een ader, bloedafneming en gebruik van een debietregelaar.

B2 Aanbrengen van verbanden en kousen ter preventie en/of behandeling van veneuze aandoeningen.

Vorbereiding, toediening van en toezicht op intraveneuze perfusies en transfusies eventueel met technische hulpmiddelen.

Gebruik van en toezicht op toestellen voor extracorporele circulatie en contrapulsatie.

Verwijderen van arteriële en diepveneuze katheters.

De afname en behandeling van transfusiebloed en van bloedderivaten.

Het verrichten van aderlating.

3. Spijsverteringsstelsel

B1 Manuele verwijdering van fecalomen.

B2 Vorbereiding, uitvoering en toezicht op:

darmspoeling;

maagspoeling;

lavement;

gastrointestinale tubage en drainage.

Verwijdering, vervanging na fistelvorming (met uitzondering van de eerste vervanging uit te voeren door de arts) en toezicht op de percutane gastrostomiesonde met ballon.

4. Urogenitaal stelsel

B1 Vaginale spoeling.

Aseptische vulvazorgen.

B2 Vorbereiding, uitvoering en toezicht op:

blaassondage;

blaasinstillatie;

drainage van de urinaire tractus.

Verwijdering, vervanging na fistelvorming (met uitzondering van de eerste vervanging uit te voeren door de arts) en toezicht op de suprapubische blaassonde met ballon.

5. Huid en zintuigen

B1 Vorbereiding, uitvoering van en toezicht op:

wondverzorging;

de verzorging van stomata, wonden met wicken en drains.

Verwijdering van losse vreemde voorwerpen uit de ogen.

B2 Voorbereiding, uitvoering en toezicht op:

verwijderen van cutaan hechtingsmateriaal, wicken en drains en cutane katheters.

Spoeling van neus, ogen en oren.

Warmte- en koudetherapie.

Therapeutische baden.

Verwijderen van een epidurale katheter.

Toepassen van therapeutische lichtbronnen.

Plaatsen van kopglazen, bloedzuigers en larven.

6. Metabolisme

B2 Voorbereiding, uitvoering van en toezicht op technieken van:

Hemodialyse; plasmaforese;

hemoperfusie; peritoneale dialyse.

In evenwicht houden van de vochtbalans.

7. Medicamenteuze toedieningen

B2 Voorbereiding en toediening van medicatie via volgende toegangswegen:

oraal (inbegrepen inhalatie); rectaal;

vaginaal; subcutaan;

intramusculair; intraveneus;

via luchtweg; hypodermoclyse;

via gastrointestinale katheter; via drain;

oogindruppeling; oorindruppeling;

percutane weg.

Vorbereiding en toediening van een medicamenteuze onderhoudsdosis via een door de arts

geplaatste katheter : epidurale, intratecale, intraventriculair, in de plexus, met als doel een

analgesie bij de patiënt te bekomen.

Vorbereiding en toediening van vaccins.

8. Bijzondere technieken

B1 Verpleegkundige zorgen aan en toezicht op prematuren met gebruik van incubator.

Toezicht op de voorbereiding van te steriliseren materialen en op het sterilisatieproces.

Manipulatie van radioactieve producten.

B2 Verwijderen van gipsverbanden

Drainage van intracerebraal vocht via een ventrikeldrain onder permanente controle van de intracraniele druk.

Toepassing van de behandelingen tot immobilisatie van alle letsels, na eventuele manipulatie door de arts, zoals het aanbrengen van verbanden in gips en gipsvervangende producten en het toepassen van andere technieken tot immobilisatie.

b. Voedsel- en vochttoediening

B1 Enterale vocht- en voedseltoediening.

B2 Parenterale voeding.

c. Mobiliteit

B1 De patiënt in een functionele houding brengen met technische hulpmiddelen en het toezicht hierop.

d. Hygiëne

B1 Specifieke hygiënische zorgen als voorbereiding op een onderzoek of behandeling.

Hygiënische zorgen bij patiënten met ADLdysfunctie.

e. Fysische beveiliging

B1 Vervoer van patiënten die een bestendig toezicht nodig hebben.

Maatregelen ter voorkoming van lichamelijke letsels: fixatiemiddelen, isolatie, beveiliging, toezicht.

Maatregelen ter preventie van infecties.

Maatregelen ter preventie van decubitusletsels.

f. Verpleegkundige activiteiten die verband houden met het stellen van de diagnose en de behandeling

B1 Meting van de parameters behorende tot de verschillende biologische functiestelsels.

Meting van de glycemie door capillaire bloedname.

B2 Voorbereiding van en assistentie bij invasieve ingrepen tot diagnosestelling.

Gebruik van apparaten voor observatie en behandeling van de verschillende functiestelsels.

Staalafneming en collectie van secreties en excreties.

Bloedafneming:

- door veneuze en capillaire punctie

- langs aanwezige arteriële katheter.

Uitvoeren en aflezen van cutane en intradermotesten.

g. Assistentie bij medische handelingen

B1 Beheer van de chirurgische en anesthesiologische uitrusting.

Vorbereiding van de patiënt op de anesthesie en de chirurgische ingreep.

B2 Deelneming aan de assistentie en aan het toezicht tijdens de anesthesie.

Vorbereiding, assistentie en instrumenteren bij medische en chirurgische ingrepen.

Assistentie veronderstelt dat arts en verpleegkundige samen handelingen verrichten bij een patiënt, waarbij er direct verbaal en visueel contact tussen hen bestaat.

BIJLAGE II

Lijst van de handelingen die door een arts of een tandarts binnen de grenzen van zijn bevoegdheden, aan beoefenaars van de verpleegkunde kunnen worden toevertrouwd (vastgesteld met toepassing van artikel 5, §1, tweede en derde lid, en van artikel 21 quinquies, §3, van het koninklijk besluit nr.78 van 10 november 1967)

Verklaring : C = handelingen die door een arts kunnen worden toevertrouwd.

Vorbereiding en toediening van:

- chemotherapeutische middelen;

- isotopen.

Vorbereiding en toepassing van therapieën met radioactieve materialen en met stralingsapparatuur.

Beoordeling van de parameters behorende tot de verschillende biologische functiestelsels.

Bediening van toestellen voor medische beeldvorming.

Analysen, die tot de klinische biologie behoren, op lichaamsvochten, excreties, urine en vol bloed door middel van eenvoudige technieken in de nabijheid van de patiënt uitgevoerd, onder de verantwoordelijkheid van een erkend klinisch laboratorium, met uitzondering van de meting van de glycemie door capillaire bloedname.

Vervanging van de externe tracheacanule.

Het debrideren van decubituswonden.

Vorbereiding, assistentie, instrumenteren en postoperatieve zorg bij keizersnede.

Het uitvoeren van de A, B en C-handelingen tijdens de zwangerschap, de bevalling en het postpartum, in zover deze betrekking hebben op pathologie of afwijkingen al dan niet veroorzaakt door de zwangerschap en in het kader van de multidisciplinaire samenwerking binnen de voor de betrokken pathologie gespecialiseerde diensten

Bloedafneming door arteriële punctie.

BIJLAGE IV

Lijst van de technische verpleegkundige verstrekkingen en de handelingen die door een arts kunnen worden toevertrouwd voorbehouden aan de verpleegkundigen die houder zijn van een bijzondere beroepstitel zoals voorzien in artikel 7bis van dit besluit.

(Deze bepaling geldt eveneens voor de verpleegkundigen die op 1 juli 1998 minstens 5 jaar ervaring hadden in de functies intensieve zorg of gespecialiseerde spoedgevallenzorg en/of op 1 oktober 1998 in de functie mobiele urgentiegroep)

B1 Cardiopulmonaire resuscitatie met invasieve middelen.

Beoordeling van de parameters behorende tot de cardiovasculaire, respiratoire en neurologische functiestelsels.

Gebruik van toestellen voor het bewaken van de cardiovasculaire, respiratoire en neurologische functiestelsels.

Onthaal, evaluatie, triage en oriëntatie van de patiënten.

C. Plaatsen van een intraosseuse katheter.